

Kølabonner

Kulturminnet for juni knyttes opp mot Natur- og idrettsforvaltningens fokusering på friluftsløven og marka, og viser spor etter tidligere tiders ressursutnyttelse.

Kølabonnene er spor etter trekullproduksjon. Det finnes hundrevis av kølabonner i Bærumsmarka og Vestmarka. En åpning i skogen; en flat slette med en diameter på 8 -15 meter avgrenset av en 30-40 cm rund voll, er kjennetegn på en kølabonn. Vollen er rester etter materialet som dekket mila. Andre tegn er svart jord eller kullrester i bonnen. I nærheten av bonnen kan det finnes rester etter kullbrennerkoia.

Milebrenningen var meget omfattende da jernverksdriften i Bærum var på sitt høyeste fra midten av 1600-tallet til midten av 1800-tallet. Kølabonnene har gjerne navn etter milebrenneren, gårdsnavnet eller lokaliteten, som i Persbonn, Ståvibonn og Grønnebonn. Serveringsstedet Mikkelsson har fått navn etter Mikkelss kølabonn, som ligger like i nærheten.

Det var to typer trekullmila; den runde reismila og den rektangulære liggemila. Navnene sier noe om måten veden ble stablet på. I reismila ble tørr ved reist med rotenden ned omkring "kongen" (midtstokken) slik at den dannet en kjegle. Nesten 200 kubikkmeter ved gikk med til en mile. Det ble lagt ved i mindre dimensjoner i de ytterste lagene. Deretter ble det lagt på granbar eller liknende og tett med mose, gresstorv og en blanding av siktet jord og trekull.

Trekullbrenning var et presisjonsarbeid fra først til sist. Reismilen ble tent gjennom en kanal ved "kongen". Etter at den var tent, ble den lukket og milen gitt akkurat passe lufttilgang, slik at den ikke tok fyr og brant opp. Det var et krevende arbeid å passe milen etter at den var tent, og avhengig av størrelsen tok en brenning fra 7 – 11 døgn.

- **Litteratur:**

- Jacobsen, Harald og Jørn-R. Follum, Kulturminner og skogbruk, Skogbrukets kursinstitutt 1997.
- Kulturminnedatabasen, Miljøatlas, Bærum kommunes nettsider
- Larsen, Jan Martin, Jon Stenseng og Kjell H. Kittelsen: Vestmarka – Seterliv og kølabrenning, Asker og Bærum historielag 2001
- Moland, Tallak: Historien om Nordmarka – gjennom de siste 200 år, Christiania forlag 2005

Liv Frøysaa Moe